

FÖRSLAG

Tillväxtföretag behöver mer kompetent kapital i tidiga skeden

INNOVATION
FÖR TILLVÄXT

Förslagen i korthet

Sverige behöver fler innovativa företag som vill växa och därmed bidra till fler jobb. För detta krävs kapitaltillskott i ett företags alla tillväxtfaser. Men det behövs också tillgång till kompetent kapital – det vill säga investerare som bidrar med såväl kapital som erfarenheter, kunskaper, råd, ledarskap, nätverk och coaching.

Arbetsgruppen Kompetent kapital i tidiga skeden föreslår åtgärder inom tre områden:

1. En ny typ av fonder där staten genom sitt engagemang attraherar institutionellt kapital – inte minst utländskt

För det innovativa tillväxtföretaget finns en utvecklingsfas där behovet av kapital är så stort att privata investerare, som affärsänglar, normalt inte kan fylla det. Det rör sig om ett investeringsbehov på minst 3-50 miljoner kronor under 5-8 år. För att möta detta föreslår vi en ny typ av fonder som bygger på ett samarbete mellan institutionellt kapital och staten.

En fond initieras genom att ett managementteam arbetar fram en inriktning. Nästa steg är att minst tre institutionella

placerare utfäster sig att investera i fonden. Utifrån sin väl beprövade metodik utvärderar de managementteamets kompetens och fondens inriktning. Först när de institutionella placerarna sagt ja engagerar sig staten genom att gå in med en lika stor summa i fonden.

Fondens inriktning måste överensstämma med de förutsättningar staten satt upp. Dessa innebär att managementteamet ska vara baserat i Sverige, investeringarna ske i innovativa företag i Sverige med hög tillväxtpotential samt att fonden presterar på samma nivå som venture capital-fonder av hög kvalitet.

2. Ett regionalt förankrat inkubatorsystem med statligt stöd

Vi föreslår att staten dels ska finansiera driften av inkubatorer som uppfyller vissa kriterier, dels komplettera privat kapital med koppling till inkubatorerna. Dessa ska vara väl förankrade i det regionala och lokala näringslivet. De ska också vara tillräckligt stora för att attrahera privat kapital samt ha en ledning

och coacher som är högt kvalificerade.

På lång sikt ska varje inkubator ha en investeringsfond kopplad till sig. Tidpunkten bestäms av när inkubatorn har tillräckligt många företag att investera i. För att stimulera framväxten av ”inkubatorfonderna” sätter staten in lika mycket kapital som de privata investerarna.

3. Ökade incitament för affärsänglar

Vi föreslår förbättrade skatteincitament och regeländringar för att stimulera affärsänglar att bidra till förbättrad riskkapitalförsörjning i tidiga skeden:

- Ett omfattande riskkapitalavdrag och riskkapitalkonto.
- Regler som inte missgynnar den som samtidigt investerar kapital och egen tid i ett företag.
- Avskaffade begränsningar för kvittning i inkomstslaget kapital.
- Slopade begränsningar i rätten till avdrag vid förändring av majoritetsägandet i ett företag.
- Rätt för företag att kvitta underskott mot arbetsgivaravgifter.

Arbetsgruppen Kompetent kapital i tidiga skeden

Visionen för IVA-projektet **Innovation för tillväxt** är att Sverige ska bli världens bästa miljö för innovationer. Ett av de övergripande målen är att Sveriges regering tar beslut om en nationell innovationsstrategi – Innovationsplan Sverige. Innovationsplanen kommer bland annat att innehålla de konkreta förslag som tas fram i projektets arbetsgrupper.

På de följande sidorna presenterar vi förslag från arbetsgruppen **Kompetent kapital i tidiga skeden**. De har antagits av projektets styrgrupp med **Marcus Wallenberg** som ordförande. Förslagen kommer att diskuteras och förankras i en rad olika sammanhang innan de får sin slutliga form i innovationsplanen som presenteras i slutet av 2011. Du kan enklast följa diskussionen och ge synpunkter på www.innovationfortillvaxt.se.

I arbetsgruppen Kompetent kapital i tidiga skeden har ingått:

Johan Hernmarck (Provider Venture) Ordförande i arbetsgruppen, **Jan Herin** (Företagarna), **Marie Reinius** (SVCA), **Torbjörn Spector** (Svenskt Näringsliv), **Ulf Söderholm** (Andulf Advokatbyrå), **Marie Wall** (Vinnova), **Aleksander Zuza** (IF Metall), **Ted Fjällman** (IVA) Projektledare och **Jan Westberg** (IVA) Kommunikatör och skribent. I arbetet med förslag 2 har också **Pär Hedberg** (STING), **Mikael Hult** (Innovationsbron) och **Katarina Segerborg** (Innovationsbron) deltagit.

Innovativa företag behöver en ”kompetent finansiell värdekedja”

Tillväxtföretag behöver tillgång till både kompetens och kapital. En viktig del av en innovationsstrategi för Sverige är därför att initiera en ”kompetent finansiell värdekedja” (se bild).

Stimulera affärsänglar att bli mer aktiva

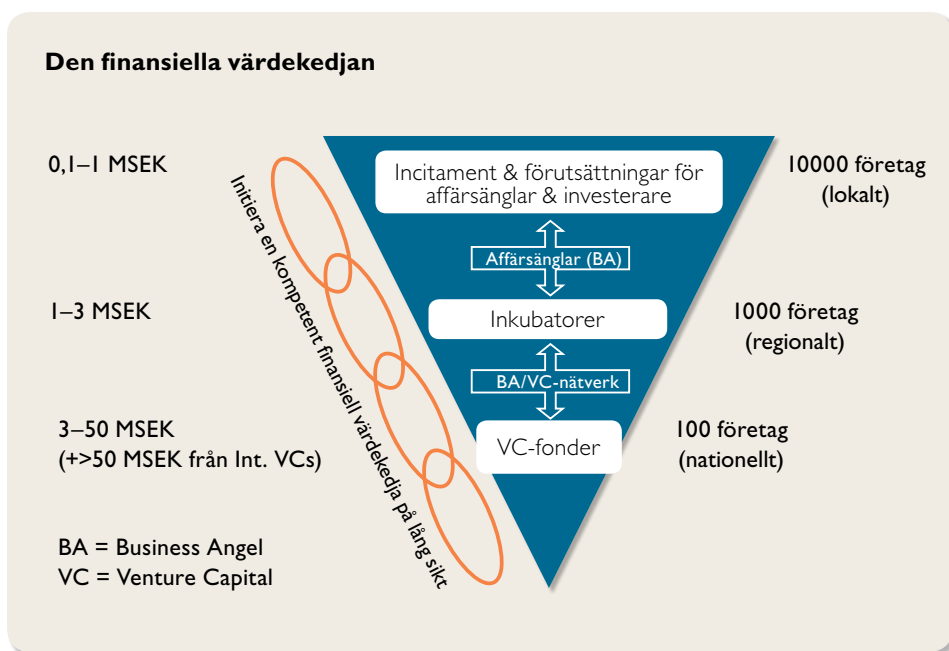
Många innovativa företag behöver löpande kapitaltillskott under sina första år. Affärsänglar spelar här en viktig roll. I vissa regioner är de kanske den enda existerande delen av den ”finansiella infrastrukturen”.

Vi menar att det effektivaste sättet att stimulera affärsänglarna till ökad aktivitet är genom bättre skatteincitament och vissa regelförändringar. Det finns många affärsänglar i Sverige. Utmaningen är att de ska bli ännu mer aktiva.

Statligt engagemang i ett regionalt förankrat inkubatorsystem

Staten bidrar idag till riskkapitalförsörjning i tidiga skeden. Vi menar att detta är nödvändigt. Utmaningen är att koncentrera och effektivisera statens insatser. Ett bra sätt är att ge statligt stöd till ett regionalt förankrat inkubatorsystem.

Det finns redan idag goda exempel på hur regionalt förankrade inkubatorer spelar en viktig roll för att ge tillväxtföretag

tillgång till kompetent kapital i tidiga skeden. Inte minst genom att samverka med affärsänglar och innovationskontor. Låt dem stå som modell för det svenska inkubatorsystemet!

En ny typ av fonder

Ett innovativt företag upplever en fas i sin utveckling där behovet av kapital är så stort att privata investerare inte kan fylla det. Vi talar om ett investeringsbe-

hov på minst 3–50 miljoner kronor för ett företag under 5–8 år. Under denna fas behövs också managementstöd. Internationell erfarenhet visar att väl fungerande venture capital-fonder kan fylla båda dessa behov. Utmaningen är att få den svenska delvis havererade venture kapitalmarknaden att fungera igen. Vi menar att staten kan bidra till detta genom att stimulera institutionellt kapital att delta i en ny typ fonder.

Förslag I. En ny typ av fonder där staten genom sitt engagemang attraherar institutionellt kapital – inte minst utländskt

Behov en ny typ av venture capital-fonder

För det innovativa tillväxtföretaget finns en utvecklingsfas där behovet av kapital är så stort att privata investerare, som affärsänglar, normalt inte kan fylla det. Det rör sig om ett investeringsbehov på minst 3–50 miljoner kronor under 5–8 år, bland annat för att täcka underskott.

Kompetent kapital nödvändigt

Unde denna tidiga tillväxtfas behöver företaget även annat stöd – det vill säga tillgång till kompetent kapital.

Med kompetent kapital menar vi investerare som förutom att bidra med kapital, också är aktiva i företagets utveckling. Det kan handla om erfarenheter, kunskaper, råd, ledarskap, nätverk,

att ställa krav och på andra sätt coacha ledningen.

Samarbete utgångspunkt

De fonder vi föreslår bygger på ett samarbete mellan

- ett nationellt och internationellt institutionellt kapital som söker god avkastning i svenskbaserade fonder och
- den svenska staten som vill bidra till tillväxten av innovativa företag med stor förmåga att skapa nya jobb.

Staten går in först när de institutionella placerarna sagt ja

För att starta en fond krävs att ett managementteam arbetar fram en inriktning.

Detta förutsätter en noggrann kartläggning av många svenska företag med tillväxtpotential.

Nästa steg är att minst tre institutionella placerare utfäster sig att investera i fonden. Utifrån sin väl beprövade metodik utvärderar de managementteamets kompetens och förslaget till inriktning av fonden.

Först när de institutionella placerarna sagt ja engagerar sig staten genom att gå in med en lika stor summa i fonden. Staten ska också ha möjlighet att investera en andra gång i en framgångsrik fond.

För att öka incitamenten för de institutionella placerarna och managementteamet begränsar staten sitt avkastningskrav.

Staten anger vissa förutsättningar för fonden

En fonds inriktning måste överensstäm- ma med de förutsättningar som staten satt upp:

- Managementteamet ska vara baserat i Sverige.
- Fonden ska investera i innovativa före- tag i Sverige med stor tillväxtpotential.
- Fonden ska ha möjlighet till den höga avkastning och risknivå som utmärker venture capital-fonder av hög kvalitet.

Privata följdinvesteringar till följd av statens engagemang

Staten blir en viktig katalysator i det nya fondsystemet genom att utfästa sig att satsa maximalt 5 miljarder kronor under

Det krävs att olika typer av kapital samverkar

Managementteamet föreslår en inriktning på fonden som minst tre institutionella placerare vill satsa på. Därefter går staten in.

fyra år. Vi bedömer att statens investering blir 0,5 miljarder per fond. Erfarenheten visar att venture capital-fonder bidrar till investeringar i portföljbolag från andra

aktörer än de ursprungliga. Vi kan därför räkna med att statens satsningar på 5 miljarder leder till investeringar på minst det dubbla!

Förslag 2. Ett regionalt förankrat inkubatorsystem med statligt stöd

Stöd till inkubatorer som uppfyller vissa kriterier

Vi föreslår att staten dels ska finansiera driften av inkubatorer som uppfyller vissa kriterier, dels komplettera privat kapital med koppling till inkubatorerna. För att få statligt stöd ska dessa:

- Vara väl förankrade i det regionala och lokala näringslivet. Samarbete med lokala innovationskontor blir därmed naturligt. Lämpliga projekt och verksamheter i tidiga skeden som innovationskontoren identifierat kan enkelt kanaliseras vidare till inkubatorer.
- Ha en tillräcklig storlek för att attrahera privat kapital.
- Ha en kvalificerad ledning och kvalificerade coacher.

En fristående extern kommitté väljer ut inkubatorer

Urvalet ska ske av en från inkubatorerna fristående, extern urvalskommitté. Urvalprocessen ska vara noggrann. Detta ger ytterligare en effektivitetsvinst. Med den noggranna urvalprocessen som grund, kan staten delegera beslutsfattande om vissa mjuka lån/bidrag till ledningen för de utvalda inkubatorerna. Därmed undviks att flera aktörer gör i princip samma granskningsarbete.

Driftsfinansiering i femårsperioder

De utvalda inkubatorerna får driftsfinansiering i perioder om cirka fem år. Om inkubatorn inte blir vald för ytterligare

Staten ska fortsätta att bidra till riskkapitalförsörjningen i tidiga skeden – men insatserna kan bli effektivare

Statens bidrag till riskkapitalförsörjningen i tidiga skeden sker idag i många former. Många statliga aktörer konkurrerar delvis med varandra. Samtidigt är statens engagemang för att ge stöd till denna grupp företag nödvändigt av många skäl. Insatserna kan dock bli effektivare. Därför krävs:

- Ökad samordning.
- Koncentration till de allra tidigaste skedena. Erfarenheterna hittills visar att privat kapital varken har förutsättningar eller tillräckliga resurser för att ensamt kunna ta risker i dessa tidiga skeden.
- Att insatserna görs på lång sikt.
- Att insatserna utformas så att de får en konjunkturutjämnande effekt.
- Att insatserna är kompletterande och inte konkurrerar med privat kapital.

en period ges finansiellt stöd för en avveckling under 6–12 månader. Därmed skapas möjligheter för kontinuitet för de verksamheter som drivs av inkubatorn. Påbörjade samarbeten kan fortsätta under avvecklingsperioden.

En egen investeringsfond för varje inkubator – på lång sikt

För att skapa långsiktighet i kapitalsatsningarna är målet att alla inkubatorer ska ha en investeringsfond – en inkubatorfond – kopplad till sig. Tidpunkten avgörs av när inkubatorn har tillräckligt många företag att investera i, det vill säga har ett tillräckligt ”deal flow”.

Inkubatorfonden ska fungera efter följande principer:

- Öppen för investeringar från både privatpersoner och bolag.
- Staten sätter in lika mycket kapital som de privata investerarna för att stimulera framväxten av inkubatorfonder.
- Staten ger ersättning för fondens förvaltningskostnader. Om fonden blir framgångsrik ska den förutom avkastning betala tillbaka förvaltningskostnaderna och en viss del av inkubatorernas driftsfinansiering.
- Staten investerar i fonderna enligt standardiserade förutsättningar. Statens innehav ska alltid vara till salu till ett lättberäknat pris.

Villkorat statligt stöd

Statens olika insatser i det nationella inkubatorsystemet ska vara villkorade.

Återbetalning, genom exempelvis konvertibla lån, ska ske om verksamheten lyckas och genererar överskott. Om statens stöd konverteras till ägarandelar i inkubatorerna, dess fonder eller portföljbolag måste andelarnas värden vara lättberäknade. Detta underlättar för privata investerare att ta över när statligt stöd/ägande inte längre är nödvändigt eller önskvärt.

Koordinering på nationell nivå

För att få ut den optimala effekten av vårt föreslagna statligt stödda, regionalt förankrade inkubatorsystem, krävs en statlig aktör som är ansvarig för koordinering mellan alla inkubatorer och med andra relevanta aktörer. Exempel på aktiviteter är:

- Presentationer av portföljbolag
- Utbildning av affärsänglar.
- Stöd till samverkan mellan nationella affärscoacher som specialiserar sig i en bransch men agerar vertikalt i flera inkubatorer.
- Ansvara för att en extern utvärdering av inkubatorernas verksamhet genomförs. Denna ska göras av en grupp individer som är oberoende gentemot den statliga aktören.

Kostnader och finansiering

Idag finns en handfull inkubatorer i Sverige som kvalificerar enligt kriterierna ovan. Erfarenheterna visar att den totala driftskostnaden för en sådan inkubator,

som hanterar cirka 15 bolag i taget, årligen uppgår till 10–15 MSEK.

Vi menar att en lämplig nivå för den statliga satsningen är 150–200 MSEK per år (exklusive samfinansieringsfonderna). Det innebär att 10–20 inkubatorer kan ingå i vårt föreslagna statligt stödda regionalt förankrade inkubatorsystem. Satsningen kan därmed ge upp till cirka 150 nya tillväxtföretag. Dessa kan i nästa skede få hjälp av våra föreslagna VC-fonder att utvecklas och växa genom export av produkter och tjänster.

Förslag 3. Ökade incitament för affärsänglar

Två viktiga skäl för att skapa bättre förutsättningar för affärsänglar

- Affärsänglar är mycket viktiga för investeringar i innovativa tillväxtföretag i tidiga skeden. Idag står de för en stor andel av de samlade investeringarna i denna kategori av företag. Men den samlade volymen måste öka.
- Affärsänglar spelar en central roll på regional och lokal nivå där andra viktiga delar av den finansiella infrastrukturen, exempelvis inkubatorer och coacher, saknas.

Skatteincitament för förbättrad riskkapitalförsörjning

Rätt utformade skatteincitament stimulerar affärsänglar att bidra till en förbättrad riskkapitalförsörjning till företag i tidiga skeden. Incitamenten ska gälla både fysiska och juridiska personer. Den som investerar och samtidigt är aktiv i bolaget ska gynnas mer än idag.

Förslag

- Inför ett riskkapitalavdrag på upp till ett par miljoner kronor per bolag och person. Avdragsrätt ska vara upp till 50 procent av investerat belopp.
- Inför ett riskkapitalkonto (likt skogskonto) som ger investerare möjlighet att skjuta upp beskattning av kapitalvinst.
- Utvärdera riskkapitalkontot och riskkapitalavdraget efter tre år.

Förändra följande regelverk efter att noggrant ha beräknat effekterna:

- Ändra reglerna så att den som utövar kapital investerar tid, och därmed kompetens, i ett företag inte missgynnas. Idag beskattas den som i endast begränsad omfattning tar aktiv del i verksamheten för delar av utdelning och realisationsvinst som inkomst av tjänst istället för av kapital.
- Avskaffa begränsningarna för kvittning

i inkomstslaget kapital. Då kan investerare dra av förluster från investeringar i tidiga skeden mot tidigare vinster. Nuvarande kvittningsbegränsningar och avdragsbegränsningar är mycket komplicerade. De har också en snedvridande effekt på individers investeringsbeslut.

- Slopa begränsningarna i rätten till avdrag vid en förändring av majoritetsägande vilka innebär att bolaget går miste om förlustavdrag för underskott. Idag blir skatten för bolaget högre om en person köpt en andel som innebär att ägarmajoriteten ändras.
- Inför en rätt för företag att kvitta underskott mot arbetsgivaravgifter. Går företaget med förlust finns det idag inga möjligheter att omvandla ett skattevärde i ett underskott till en likvid tillgång. Detta är till nackdel särskilt för företag som befinner sig i ett uppbyggnadsskede, en tillväxtfas eller konjunktursvacka.

PROJEKTET INNOVATION FÖR TILLVÄXT

Innovation leder till tillväxt som leder till välbefinnande. Innovation innebär att kunskap omsätts till nya värden. Goda generella förutsättningar för att företag ska kunna växa är basen för att innovation ska fungera i praktiken.

Men det räcker inte att staten tillhandahåller goda regelverk, makroekonomisk stabilitet och sunda statsfinanser. Vi behöver också en innovationsstrategi med specifika åtgärder för att stimulera innovation. Vi behöver en Innovationsplan Sverige. Visionen är att skapa Sveriges framtida välbefinnande med kunskapsintensiva företag och jobb. Ständig förnyelse och innovation gör Sverige till världens mest attraktiva land att bo och verka i.

Projektet Innovation för tillväxt bygger på att många är med i arbetet för en svensk innovationsstrategi. Arbetsgrupper med experter presenterar konkreta förslag. Sveriges innovativa regioner bidrar med goda exempel. Riksdagspolitiker, departement och näringsliv deltar kontinuerligt i diskussionen.

KUNGL. INGENJÖRSVETENSKAPSÅKADEMIEN

i samarbete med

